

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevaa verotaulukkoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että piippu- ja savuketupakan sekä savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan yksikköveroa korotettaisiin.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2000 alusta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Tupakkatuotteista valtiolle suoritettavasta verosta säädetään nykyisessä muodossaan tupakkaverosta annetussa laissa (1470/1994). Tupakkatuotteita ovat savukkeet, sikarit ja pikkusikarit, piippu- ja savuketupakka, savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka, savukepaperi sekä muut tupakkaa sisältävät tuotteet. Näistä neljän ensimmäisen tupakkatuotteen vähimmäisverotaso ja verotuksen rakenne on Euroopan yhteisössä harmonoitu. Vuonna 1998 tupakkaveroa kannettiin yhteensä noin 3,4 miljardia markkaa. Tästä valtaosa, noin 3,0 miljardia markkaa, kertyi savukkeista. Vuoden 1999 tupakkaveron tulomääräksi on arvioitu 3,4 miljardia markkaa.

Piippu- ja savuketupakasta sekä savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta tupakasta (jäljempänä nämä kaksi tuoteryhmää yhdessä: *irtotupakka*) vero kannetaan yksikköveron ja arvoperusteisen veron yhdistelmänä. Piippu- ja savuketupakan vero on 12 markkaa kilolta ja 48 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan vero on 12 markkaa kilolta ja 50 prosenttia vähittäismyyntihinnasta. Savukepaperista kannetaan tupakkaverona 60 prosenttia tuotteen vähittäismyyntihinnasta. Vuonna 1998 irtotupakan verokertymät ja kulutetut määrät olivat seuraavat: piippu- ja savuketupakka 13,7 miljoonaa markkaa ja 17 000 kiloa sekä savukkeiksi käärittävä

hienoksi leikattu tupakka 270,4 miljoonaa markkaa ja 1,0 miljoonaa kiloa. Savukepaperista veroa kertyi samana vuonna 60,3 miljoonaa markkaa.

Itse käärittäjien savukkeiden kokonaisvero muodostuu nykyään erikseen ostettujen tupakan ja savukepaperin veroista. Kokonaisvero jää teollisten savukkeiden veroa alhaisemmalle tasolle, ja veron alhaisuus heijastuu myös tuotteen kuluttajahintaan. Kesäkuussa 1999 teollisen savukkeen hinta kuluttajalle oli keskimäärin 1,09 markkaa, kun itse käärittyn savukkeen hinta oli keskimäärin 0,53 markkaa eli noin puolet teollisen savukkeen hinnasta. Vastaavasti samana ajankohtana teollisen savukkeen tupakkaveron oli keskimäärin 0,54 markkaa ja itse käärittyn savukkeen tupakkaveron yhteensä 0,28 markkaa. Itse käärittyn savukkeen tupakkaveron arvioinnissa on käytetty savukkeiksi käärittävän tupakan kesäkuun 1999 keskihintaa ja oletettu, että tupakkaa käytetään 0,65 grammaa savuketta kohden. Savukepaperin tupakkaveron osuus on 0,09 markkaa.

Irtotupakka on merkittävä väestön terveyteen haitallisesti vaikuttava tekijä, sillä liki neljännes (23 prosenttia) tupakoitsijoista ilmoittaa käärivänsä savukkeensa säännöllisesti tai ajoittain itse. Irtotupakka on erityisesti nuorten käyttämää tupakkaa, yli puolet (53 prosenttia) 14-vuotiaista pojista ja kolmannes (32 prosenttia) samanikäisistä tytöistä käärii joko osin tai kokonaan savukkeensa irtotupakasta. Iän karttuessa jonkin verran

siirrytään tehdasvalmisteisiin savukkeisiin. Nuorten irtotupakan suuri käyttö selittyy irtotupakan halpuudella.

Irtotupakan käytön yleistyminen erityisesti nuorten keskuudessa ei ole terveyden kannalta suotavaa, sillä irtotupakan terva- ja nikotiinipitoisuudet saavat nykysäännösten mukaan olla kuinka korkeita tahansa, niitä ei säädellä, niistä ei tarvitse ilmoittaa valvoville viranomaisille eikä kuluttajallekaan pakkausten päällysmarkkinnoissa. Kun lisäksi käärimiseen käytetyn irtotupakan määrä on käärijän itsensä määrättävissä, voi haitallisten aineiden kertymä elimistöön nousta hyvinkin suureksi nikotiiniriippuvuuden ja -tarpeen kasvaessa.

Viime vuosina kuluttajien mahdollisuudet hankkia muita kuin Suomessa verotettuja tupakkatuotteita ovat lisääntyneet. Laillisen matkustajatuonnin ohella myös salakuljetettujen savukkeiden laittoman myynnin oletetaan kasvaneen. Tupakkatuotteissa veron osuus hinnasta on suuri, ja näin ollen ne ovat houkutteleva salakuljetuksen kohde. Tupakkaveron tuoton nykyisen kehityksen tai kulutettujen määrien muutosten perusteella ei kuitenkaan näyttäisi siltä, että kuluttajat olisivat toistaiseksi suuressa määrin siirtyneet hankkimaan tuotteita pimeiltä markkinoilta. Toisaalta pimeiden markkinoiden voimakas kasvu ja kuluttajien joukkopako verollisista tupakkatuotteista ovat todellisia riskejä, jotka on otettava tupakkaverotuksessa huomioon. Erityisesti on lisäksi otettava huomioon se, että Euroopan Unioniin liittyessään Suomen saamat matkustajatuomisia koskevat alkoholi- ja tupakkatuotteiden rajoitukset on poistettava vuoden 2004 alkuun mennessä, mikä sinänsä aiheuttaa paineita verojen alentamiseen.

2. Ehdotetut muutokset

Kansanterveydellisistä ja valtiontaloudellisista syistä irtotupakan veroa ehdotetaan korotettavaksi. Piippu- ja savuketupakan ja savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan yksikköveroa ehdotetaan korotettavaksi nykyisestä 12 markasta 21,50 markkaan kilolta. Muutoksen tavoitteena olisi korottaa irtotupakan verorasitusta, jotta itse käärityn ja teollisen savukkeen hintojen ero pienentyisi. Itse kääritystä savukkeesta maksettava markkamääräinen tupakkavero on laskentatavasta riippumatta teollisesti valmistetusta savukkeesta maksettavaa tupakkave-

roa alhaisempi. Suhteellisen suurelle erolle ei ole mitään terveystaloudellista perustetta.

Nykyisin suurin osa irtotupakasta on verotaulukossa tarkoitettua savukkeiksi käärittävää hienoksi leikattua tupakkaa, josta myös itse käärittävät savukkeet käytännössä tehdään. Piippu- ja savuketupakan osuus irtotupakan määrästä on alle 2 prosenttia. Savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan ja piippu- ja savuketupakan yksikköverotason nykyistä suhdetta ei kuitenkaan ole syytä muuttaa, minkä vuoksi vastaava korotus ehdotetaan tehtäväksi myös piippu- ja savuketupakan yksikköveroon. Piippu- ja savuketupakan yksikköveroon ehdotettavalla yhtäläisellä korotuksella pyritään varmistamaan, että sitä ei edullisemman verotason johdosta alettaisi käyttämään itse käärittävissä savukkeissa hienoksi leikatun tupakan sijaan.

Tupakkaveropolitiikan liikkumavaraa rajoittaa uhka siitä, että veron korotukset johtavat lisääntyneeseen salakuljetukseen. Veroa korotettaessa on tärkeää pyrkiä kohtuulliseen korotukseen siten, että tupakkatuotteiden hinta ei veron johdosta nouse jyrkästi yhdellä kertaa. Toisaalta terveydellistä syistä olisi kuitenkin tärkeää pyrkiä nostamaan irtotupakan verotasoa, jotta itse käärityn savukkeen hinta lähentyisi teollisen savukkeen hintaa.

3. Esityksen vaikutukset

Esitettyjen muutosten arvioidaan lisäävän tupakkaveron tuottoa noin 24 miljoonaa markkaa. Arvonlisäveroa kertyisi muutosten johdosta lisää noin 5 miljoonaa markkaa.

Esitystä koskevat laskelmat on tehty viimeisen käytettävissä olevan kokonaisen kalenterivuoden eli vuoden 1998 tupakan kulu- ja hintatietojen perusteella. Laskelmissa on oletettu, että tupakkaveron korotus ja siitä johtuva arvonlisäveron korotus siirretään irtotupakkatuotteiden keskimääräiseen hintaan. Keskeinen oletus on myös, että tupakkateollisuuden, maahantuoja- ja kaupan näistä tupakkatuotteista saama nimellinen osuus pysyy vakiona eli että teollisuus, maahantuoja- ja kauppa eivät veronkorotuksen johdosta lisää omaa markkamääräistä katettaan. Irtotupakan kysynnän hintajouston on arvioitu olevan -0,2.

Näiden oletusten vallitessa irtotupakan yksikköveron korottaminen 21,50 markkaan kilolta nostaisi savukkeiksi käärittävän hienoksi leikatun tupakan hintaa noin 7 % ja

piippu- ja savuketupakan hintaa noin 4 %. Tupakkaveron tuottoa muutos lisäisi mainittu arviolta 24 miljoonaa markkaa, josta yksikköveron tuottoa olisi 9,4 miljoonaa markkaa ja arvoveron tuottoa 14,6 miljoonaa markkaa. Laskennallisesti irtotupakan kuluus vähenisi 1,1 prosenttia. Esityksen tavoitteena olisi, että juuri vähävaraisimmat kuluttajat eli taskurahoilla tupakkatuotteita ostavat nuoret vähentäisivät tämän johdosta tupakointiaan.

Esitettävän tupakkaveron korotuksen ei todennäköisesti katsota olevan suuruudeltaan sellainen, että se johtaisi merkittävään verollisen kulutuksen vähenemiseen, edellyttäen, että irtotupakan hinta nousee ainoastaan veron korotuksen verran. Tämä arvio perustuu irtotupakan hintakehitykseen muutaman viime vuoden ajalta. Esimerkiksi vuodesta 1997 vuoteen 1998 irtotupakan keskimääräistä kilohintaa korotettiin 468 markasta 524 markkaan eli 11,9 prosenttia, ja samana aikana kulutuksen määrä pysyi suunnilleen vakiona. Toisaalta tupakkatuotteiden markkinoiden oletetaan, lähinnä verollisille tuotteille vaihtoehtoisten hankintakanavien lisääntymisen johdosta, muuttuneen juuri viime vuosien aikana. Näin ollen ehdotettavan korotuksen lopputulosta on mahdotonta menneen kehityksen perusteella varmasti arvioida. Terveyspoliittisten ja valtiontaloudel-

listen syiden vuoksi esitys on kuitenkin katsottu tarpeelliseksi.

Veronkorotuksen maksaisivat irtotupakkaa käyttävät kotitaloudet.

Esityksellä ei ole vaikutusta tullin henkilövoimavaroihin.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä.

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta (EV 275/1998 vp) eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että irtotupakan vero nostetaan samalle tasolle muun tupakkaveron kanssa.

5. Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy vuoden 2000 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

6. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2000 alusta.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki**tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1470/1994) liitteenä olevaa verotaulukkoa,
 sellaisena kuin se on osaksi laissa 1203/1995, seuraavasti:

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Markkaa/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntihinnasta
Savukkeet	1	90/1000 kpl	50,0
Sikarit ja pikkusikarit	2	—	22,0
Piippu- ja savuketupakka	3	21,50/kg	48,0
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4	21,50/kg	50,0
Savukepaperi	5	—	60,0
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6	—	60,0

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1999

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

Laki**tupakkaverosta annetun lain liitteenä olevan verotaulukon muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tupakkaverosta 29 päivänä joulukuuta 1994 annetun lain (1470/1994) liitteenä olevaa verotaulukkoa,
 sellaisena kuin se on osaksi laissa 1203/1995, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Markkaa/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntihinnasta
Savukkeet	1	90/1000 kpl	50,0
Sikarit ja pikkusikarit	2	—	22,0
Piippu- ja savuketupakka	3	12/kg	48,0
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4	12/kg	50,0
Savukepaperi	5	—	60,0
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6	—	60,0

Ehdotus

VEROTAULUKKO

Tuote	Tuote-ryhmä	Markkaa/yksikkö	Prosenttia vähittäismyyntihinnasta
Savukkeet	1	90/1000 kpl	50,0
Sikarit ja pikkusikarit	2	—	22,0
Piippu- ja savuketupakka	3	21,50/kg	48,0
Savukkeiksi käärittävä hienoksi leikattu tupakka	4	21,50/kg	50,0
Savukepaperi	5	—	60,0
Muu tupakkaa sisältävä tuote	6	—	60,0

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan

